

משרד החינוך
מינהל פדגוגי

אגף בכיר שירות פסיכולוגי ייעוצי

נשות ואנשי חינוך יקרים.ות בבתי הספר העל יסודיים

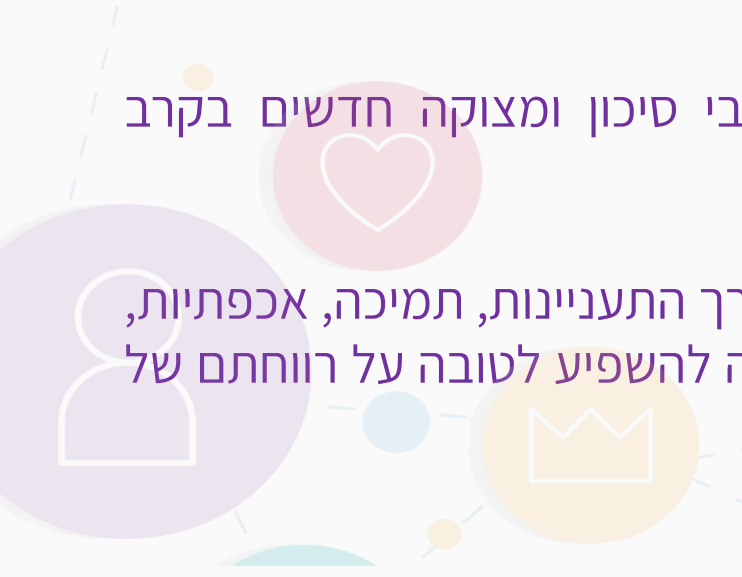
צוותי החינוך פועלים כחלק בלתי נפרד מהעשייה החינוכית, לקידום רווחתם, שלומם וביטחונם של התלמידים. בתוך כך למערכת החינוך יש תפקיד מרכזי **באיתור ובזיהוי תלמידים החווים קושי, בדידות, מצוקה, משבר ומצבי סיכון.**

הקשר, ההיכרות המעמיקה והמתמשכת של צוותי החינוך עם התלמידים, והחשיבות שיש לכך **במיוחד בגיל ההתבגרות,** מאפשרת איתור וזיהוי של כוחות וחוזקות לצד טווח רחב של קשיים ומצוקות: מקשיים קצרי טווח בתחום הלימודי, החברתי והרגשי ועד מצוקות מתמשכות של סיכון ופגיעה.

מקרים רבים של מצוקה, פגיעה וסיכון מאותרים לאורך השנים על ידי אנשי חינוך המגלים ערנות ורגישות, מזהים סימנים מדאיגים, מתייעצים עם אנשי מקצוע ופונים לסייע לתלמידיהם.

לצד עבודת האיתור והזיהוי שנעשית בתקופת משבר הקורונה המתמשכת, נוצרים מצבי סיכון ומצוקה חדשים בקרב התלמידים ובני משפחותיהם אשר חשוב לתת עליהם את הדעת ואת הלב.

גם בשנת הלימודים הנוכחית יש חשיבות רבה לשמירה על קשר רציף עם כלל התלמידים לצורך התעניינות, תמיכה, אכפתיות, ליווי וסיוע. להתערבות מוקדמת, המלווה בהיוועצות עם אנשי מקצוע, יש חשיבות רבה ובכוחה להשפיע לטובה על רווחתם של התלמידים ומשפחותיהם ולמנוע או לעצור מצבי פגיעה וסיכון.

התבוננות על כלל תלמידי הכיתה

תלמידי הכיתה עמם יש קשר שוטף ברמה האישית וקבוצתית. חשוב לזהות תהליכים רחבים המשפיעים על כלל התלמידים בעת הזאת: קשיים בלמידה, שינוי בהתנהגות, בדידות חברתית, דכדוך וכדומה.

האלצות לפעולה				סימני זיהוי ואיתור		
ננהל מעקב יומי אחר נוכחות התלמידים בשיעורים.	נקפיד לשלוח התייחסות לפניות התלמידים, לעבודות שיגישו, להשתתפותם.	נהיה בקשר קבוע ומתמשך עם כל תלמיד ותלמידה באופן אישי.	נעביר בכיתה מסרים של תקווה, חוסן, ואמון בכוחותיהם של התלמידים/ות.	הגעה סדירה וקבועה ללמידה "פנים אל פנים" ומרחוק.	מצב הרוח והערנות.	תפקוד לימודי.
נעודד את התלמידים לשתף אותנו אם הם או חבריהם נקלעו לקושי.	נזכיר ונפעל באופן כזה שהתלמידים וההורים ירגישו שאנו זמינים וקשובים לכל צורך.	נקיים היועצות ולמידת עמיתים בנוגע להתנהלות הכיתה.	נתחיל שיעורים בשיח רגשי.	מצב בריאותי של התלמיד/ה ומשפחתם.	שימוש יתר במסכים עד כדי פגיעה בתפקודים נוספים.	שינוי בהתנהגות.
נשמור על קשר עם הורי התלמידים.	ניזום משימות המאפשרות גיבוש כיתתי, כיף ויציאה מהשגרה (בהתאם להנחיות).	ניתן מקום לחוזקות ויכולות של תלמידים בפעילות הכיתתית.	נקיים פעילויות שיאפשרו הבעה ושיתוף.	הופעה ולבוש.	נגישות לאמצעי קצה.	קיום קשרים חברתיים.
נבנה מקום לשיח על דברים ואירועים משמחים ושעושים לנו טוב.	ניתן מידע בנושאים אשר מטרידים ומעסיקים את התלמידים.	נשתף גורמים רלוונטיים בבית הספר (מנהל/ת, יועצ/ת, פסיכולוג/ת) אודות התנהלות הכיתה.	נייצר שגרות בהן תלמידים מתעניינים זה בזה ופועלים להביע אכפתיות וסולידריות.			

איתור וזיהוי ילדים בסיכון

קבוצת סיכון מתהווה

תלמידים שאותרו **בתקופת החירום המתמשך של וירוס הקורונה או עם תחילת השנה** המתמודדים עם קושי, מצוקה, סיכון, משבר אישי או משפחתי. חשוב להעמיק את הקשר עם תלמידים אלה, ללוות להיוועץ לגביהם עם יועץ/ת בית הספר והפסיכולוג/ית בבית הספר **וגורמי טיפול בקהילה.**

קבוצת סיכון מתמשך

קבוצת תלמידים המוכרים לצוות החינוכי כתלמידים בסיכון, עוד טרם תקופת החירום המתמשך של וירוס הקורונה. יש לדאוג לקבוצה זו להמשך ליווי, תמיכה וטיפול. הקשר עם תלמידים אלה ועם הוריהם צריך להיעשות **בתיכפות גבוהה יותר**, תוך היוועצות ודיאלוג עם יועץ/ת בית הספר, הפסיכולוג/ית וגורמי טיפול בקהילה.

חומרי עזר והדרכה

כתובות פנייה לעזרה

סימני איתור וזיהוי ייחודיים ללמידה משולבת (היברידית)

ישנם מספר סימנים הייחודיים לתקופה, העלולים להעיד על קושי, מצוקה וסיכון ויכולים להדליק לנו "נורה אדומה". נוכחות של הסימנים הללו, לא תעיד בהכרח על מצב של מצוקה או סיכון, אך יש בהם כדי **למקד** את תשומת הלב שלנו ולהמשיך לשיח עם התלמיד/ה ועם ההורים. במידה ואנו נתקלים בסימנים הללו, חשוב **ליזום/לקיים** שיח רגיש עם התלמיד/ה, ובמידת הצורך להתייעץ עם יועצ/ת ופסיכולוג/ית בית הספר.

תלמידים שאין ברשותם בבית פינה ייעודית ללמידה, ומוסחים על ידי המתרחש בבית.

תלמידים שמתקשים בישיבה ממושכת אל מול מסך המחשב.

תלמידים שמתביישים בבית ו/או במשפחה ולא מעוניינים בחשיפה.

תלמידים שבביתם יש בעיית נגישות לאמצעים טכנולוגיים מסיבות שונות.

תלמידים המתקשים בלמידה מרחוק ומרבים להיעדר משיעורים המתקיימים מרחוק.

תלמידים שסוגרים מסכים (אינם מפעילים את המצלמה).

קבוצת סיכון מתמשך

קבוצת תלמידים המוכרים לצוות החינוכי עוד טרם תקופת החירום המתמשך של וירוס הקורונה. יש לדאוג לקבוצה זו להמשך ליווי, תמיכה וטיפול. הקשר עם תלמידים אלה ועם הוריהם צריך להיעשות **בתכיפות גבוהה יותר**, תוך היוועצות ודיאלוג עם יועץ/ת בית הספר, הפסיכולוג/ית וגורמי טיפול בקהילה.

המלצות לפעולה

במקרים בהם עולה חשש לאלימות, אמירה אובדנית, פגיעה עצמית או אחרת שיש עליה [חובת דיווח](#) או [חובת יידוע](#) על פי חוק או נוהל, נפעל על-פיהם, ונהיה בקשר רציף עם הגורמים המטפלים.

נשאל שאלות ישירות אודות נושאים שאנו יודעים שקיים לגביהם קושי, כולל שאלות ישירות על כוונה אובדנית ו/או פגיעה באופן קבוע ובמצבים שבהם נזהה החמרה במצב, נפנה לחשיבה והיוועצות נוספת עם היועצ/ת והפסיכולוג/ית ועו"ס (אם קיים קשר מוקדם איתו).

נתקשר או נתכתב עם התלמידים באופן אישי.

נקיים ביקור בית (על פי נוהל ביקור בית).

נהיה בקשר עם גורמי הטיפול בתלמידים המצויים בסיכון (יועצ/ת, פסיכולוג/ית, מטפלי מתי"א, עו"ס ואחרים).

נשוחח עם הורי התלמידים.

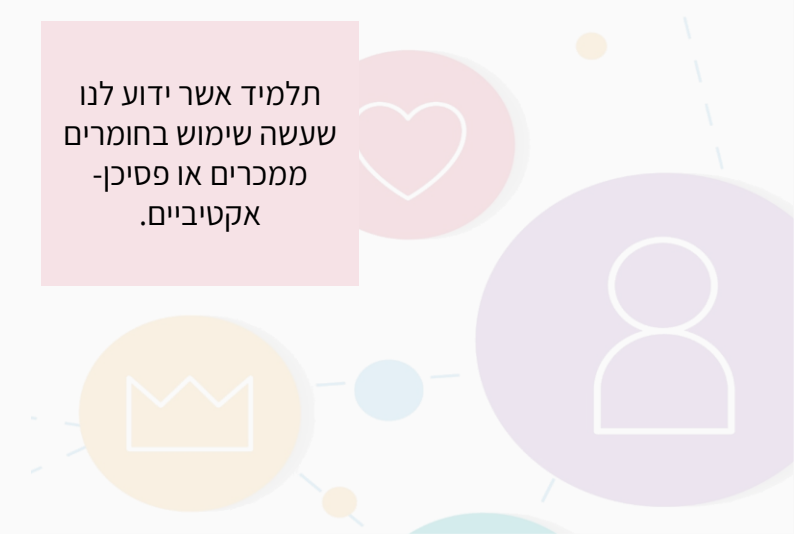
סימני זיהוי ואיתור

תלמיד/ה אשר אמר אמירות אובדניות או ניסו לפגוע בעצמם.

תלמיד/ה אשר ידוע שעבר בעבר התעללות, פגיעה ו/או אלימות.

תלמיד/ה אשר משפחתו חווה משבר מתמשך, כגון אובדן של אדם קרוב, מחלה, גירושין וכו'.

תלמיד אשר ידוע לנו שעשה שימוש בחומרים ממכרים או פסיכן-אקטיביים.

קבוצת סיכון מתהווה

תלמידים שאותרו בתקופת החירום המתמשך של וירוס הקורונה המתמודדים עם קושי, סיכון, משבר אישי או משפחתי. חשוב להעמיק את הקשר עם תלמידים אלה, ללוות להיוועץ לגביהם עם יועץ/ת בית הספר והפסיכולוג/ית בבית הספר.

התלמידים לפעולה			סימני זיהוי ואיתור			
במקרים בהם עולה חשש לאלימות, אמירה אובדנית, פגיעה עצמית או אחרת שיש עליה חובת דיווח או חובת יידוע על פי חוק או נוהל, נפעל על-פיהם, ונהיה בקשר רציף עם הגורמים המטפלים, בכפוף להסכמת ההורים.	נשאל שאלות ישירות אודות נושאים הקושי ונברר עם התלמיד/ה האם באפשרותנו לסייע בקשיים הללו.	נפעל ע"פ חוזרי מנכ"ל ובמידת הצורך נכנס ועדה בין מקצועית שתבנה תכנית התערבות חינוכית-טיפולית, ותפעל באופן מתמשך.	לא נשאר לבד! נפנה להיוועצות ולקבלת ליווי ותמיכה ממנהל/ת בית הספר, מהיועצ/ת ומהפסיכולוג/ית אנשי המקצוע של שפ"י	תלמיד/ה אשר אינם מתפקדים ברמה הלימודית (אינם פעילים בשיעורים, אינם מבצעים משימות וכו').	שינויים מדאיגים בהתנהגותם.	היעדרות מהשיעורים המקוונים או מהגעה פיזית לבית הספר.
נמפה את מעגלי הפגיעה הנוספים סביב התלמיד/ה וננסה לגייס מענים פרטיים ו/או קבוצתיים מתאימים.	נדאג לקיים שיח מתמשך של המחנכת/ת עם התלמידים והוריהם.	נעביר מסר של תקווה, של זמניות ושל חיזוק כוחות.	תלמיד/ה אשר משתפים במצוקה.	תלמיד/ה שעוברים קושי אישי או משפחתי על רקע בריאותי, כלכלי או אחר.	תלמיד/ה שמשפחתם מתמודדת כעת עם משבר.	

